

SANDNES KOMMUNE

Norges vassdrags- og energidirektorat - NVE
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO

Sandnes, 25.10.2019

Deres ref: 201707968, 200803409-144

Saksbehandler: Robijne Versteegen

Vår ref: 13/07109-205

Arkivkode: ---

Foreløpig tilbakemelding - ber om møte samt revidering av høringsdokumenter i forbindelse med søknad om endring av detaljplan og MTA-plan for Vardafjellet vindkraftverk

Vi viser til Deres høring av søknadene om flytting av nettstasjon og endring av detaljplan for Vardafjellet vindkraftverk, datert 17.10.2019.

Vi har gått gjennom søknadene med vedlegg. Det er positivt at det nå legges opp til en høringsprosess som omfatter et mye større antall innbyggere samt interesseorganisasjoner. Det er vist til klagebehandlingen av forrige endringsvedtak fra november 2018, men det informeres ikke om at kommunen i brev datert 08.10.19 har påklagd samtlige vedtak i saken. Kommunens klage omfatter også forrige endring av turbiner og flytting av en turbin.

Det er funnet vesentlige feil og mangler ved høringsdokumentene, som gjør at gjeldende høring bes trukket og erstattet med nye dokumenter. Nedenfor følger informasjonen vi ber NVE legge til grunn i kvalitetssikringen av søknadene, før ny høring gjennomføres.

Støy

[Brevet fra kommuneoverlegen](#) (datert 18.09.19) og vår [klage med vedlegg](#) (datert 08.10.19), gir en grundig gjennomgang av hvordan støyretningslinjen skal forstås og anvendes i behandlingen av vindkraftsaker. Slik saken nå er sendt ut foreligger det større brudd på støyretningslinjen enn de som lå til grunn for vår klage. I forrige endringssøknad skulle ingen turbiner kjøres i redusert modus, mens samtlige turbiner nå foreslås kjørt i nattmodus fra kl. 23:00-07:00 hele året, for ikke å overstige støygrensen på L_{den} 45 dB. Støy må oppgis med en desimal, for å identifisere bygninger med støy over L_{den} 45 dB. Det er ikke gjort og antall boliger over støygrensen kan være høyere enn oppgitt i søknaden fordi avrunding til nærmeste hele tall ikke fremgår.

I 36,6 % av tiden er vindstyrken 9,5 m/s eller mer i planområdet. Da støyer de nye Vestas-turbinene 1 dBA mer enn de forrige. I 19 % av tiden er vindhastigheten under 4,5 m/s og da støyer de nye turbinene 1,2-1,8 dBA mindre enn de forrige turbinene. Men støynivået ved de laveste vindhastigheter er mindre vesentlig for hvor mye folk blir plaget av støy. Det er først når vinden øker at plagene i de fleste tilfeller oppstår.

Adresse: Rådhuset, Rådhusgata 1, 4306 Sandnes. Telefon 51 33 50 00.

Postadresse: Postboks 583, 4302 Sandnes.

E-post: postmottak@sandnes.kommune.no

Resten av tiden har de nye turbinene 0,2-0,4 dBA mindre støy enn de forrige. For boliger i vindskygge vil økt støy ved høy vindhastighet gjøre svært store utslag i negativ retning. I sum er de nye turbinene fra Vestas ikke en forbedring ift. turbinene fra Senvion, og det blir villedende at det fremstilles slik i søknaden.

NVE har selv, i [referat fra møtet med kommunen 15.08.19](#) om den nye endringssøknaden, skrevet følgende på side 4 og 5:

NVE har foreløpig ikke fulgt opp vindkraftverk som har krav om å kjøre i støyreduisert modus, i driftsfasen.

NVE viser til at det i planendringssøknaden av 12.11.2018, står at «Det vil bli gjennomført emisjonsmålinger etter at prosjektet er idriftsatt for å bekrefte kildestøyen fra turbinene. Disse vil bli oversendt NVE.» Måling av støy er komplisert og krever avansert utstyr. Naboer og berørte støymottakere har derfor ikke anledning til å gjøre dette selv.

På samme møte sa NVE at det ikke vil være mulig å ettermåle støy ved husvegg, for å finne ut om enkelthus har høyere støybelastning enn det støyretningslinjen åpner for. Når emisjonsmålinger heller ikke gir eksakte svar på dette og det ikke er noen oppfølging av at avbøtende tiltak gjennomføres, så må en sikre at folkehelsen ivaretas ved riktig valg og plassering av turbiner. Dette følger også av støyretningslinjen og er grundig behandlet i vår klage. Emisjonsmålinger er nevnt av utbygger som et mulig tiltak for å kutte ytterligere ned på innførte avbøtende tiltak. Målingene er ikke sikret gjennom vilkår i vedtak.

Kommunen har i klagen påpekt behovet for vurdering av støynivået med dBC-vekting av lydtrykket, for også å ta høyde for den lavfrekvente støyen. Dette bes fulgt opp før ny høring gjennomføres. Vi har også påpekt at en god del boliger ligger i gul støysone fra veg, og at disse må identifiseres ift. vurdering av belastning med tosidig støy. Dette mangler fortsatt og er beslutningsrelevant informasjon iht. krav i støyretningslinjen med veileder. Det må også opplyses om hvilke boliger som anses å ligge i vindskygge, og som vil få tilført helt ny støy ved høye vindhastigheter når turbinene er i drift.

Marktype i støyberegningene

Det brukes kun hardeste marktype (H1, dense asphalt, concrete, water) på åpne vannflater. Bart fjell er definert i en mykere og mer lydabsorberende kategori (F3, gravel road, parking lot). Store områder ved boliger har fått marktype D2 (forest floors, pasture fields). Samme støykonsulent gjorde samme type støyberegninger for Egersund Vindpark. Der har befolkningen nå store problemer med støyen fra vindturbinene og kommunelegen er koblet på. Avbøtende tiltak i form av «vinger» er forsøkt, men dette forverret heller enn å forbedre støyforholdene for nærliggende boliger.

Det er derfor avgjørende å bruke riktig marktype i støyberegningene. Og en må legge seg på den sikre siden ift. utbredelsen av marktypene H1 og F3, som ikke eller i liten grad absorberer støy, men i stedet sprer den ytterligere. Når NVE tillater at områdene rundt boliger legges i en for lydabsorberende marktype, får utbygger et mer fordelaktig støybilde enn det som kan forventes å stemme overens med topografien. Kommunen ønsker å bli rådført ift. hvilken «Impedance class» som skal legges til grunn hvor i planområdet. Deretter må støyberegningene gjennomføres på ny med riktig «klasse-fordeling», og forøvrig de samme parameterne som brukt tidligere, før høringen kan gjennomføres.

I rapporten «[Støyutbredelse ved vindkraftverk med "typisk norsk" topografi](#)», utarbeidet av Meventus AS og Sinus AS, datert 2017, står det i sammendraget:

NVE har fått utarbeidet en rapport om støyvirkninger for bebyggelse fra vindturbiner i typisk norsk terreng. Ifølge rapporten kan vindturbiner plassert i landskap med store høydeforskjeller, bart fjell og bebyggelse plassert i dalbunnene under vindturbinene gi andre støyvirkninger enn det som er normalt i flate landskap.

NVE sin tillatelse for Vardafjell innebærer at 23 boliger, der det bor 59 innbyggere (derav 16 barn), blir liggende mindre enn 1 km fra nærmeste turbin. Det foreligger velbegrunna faglige vurderinger, fra en norsk undersøkelse for norske terrengforhold, bak en minste avstandsgrense på 1 km mellom turbin og bolig. Likedan bør NVE legge til grunn at området rundt Vardafjell nettopp faller inn under kategorien «typisk norsk topografi» der støyvirkningene kan forventes å bli verre enn beregnet.

Skyggekast

Hensynet til skyggekast er grundig gjennomgått i vår klage. Det er positivt at en i søknaden bruker 1735 meter i stedet for de påkrevde 1500 m i NVEs [veileder for skyggekast](#). Ifølge veilederen skal det «(...) utarbeides isoskyggekart over teoretisk og sannsynlig skyggekast fra vindturbinene. I kartene som viser sannsynlig skyggekast skal det benyttes en standard faktor for solskinnssannsynlighet på 0,5.»

Isoskyggekart mangler i søknaden og må fremskaffes og legges ved i ny høring. Det er ikke mulig å finne igjen alle husnumrene i tabell 1 i endringssøknaden, på kartene i søknaden. Dette bes rettet.

Det mangler informasjon om hvor stor produksjonsreduksjon som påføres utbygger, pga. hensyn som må tas for å ikke overskride maks grensene for skyggekast. Dette bes opplyst per turbin og samlet, jf. tilsvarende krav for produksjonstap ved avbøtende tiltak knyttet til støy. For støy bes en fremskaffe informasjon per turbin, da kun sumtap er opplyst.

Hinderlys

Luftfartstilsynet er forelagt spørsmålet om utbygger kan unngå krav om høyintensitetsbelysning ved å senke fundamentene 20 cm under bakken, for å redusere totalhøyden på turbinen til under 150 m over terreng, slik det er illustrert i søknaden. Til dette svarer de følgende:

Dersom turbinen har en tip-height (den vertikale høyden fra terreng og til toppen av rotorbladet når det står i høyeste posisjon) på 150 meter eller høyere skal det monteres høyintensitets hinderlys type B; hvitt blinkende lys med styrke 100 000 candela. Utbygger må gjerne senke terrenget så mye de vil men det er høyden på objektet i seg selv som er førende. Utbygger kan altså ikke endre merkingen av turbinene selv om terreng senkes. Se hinderforskriftens §§ 3 f) og 17 (5).

Vi finner det ut fra dette ikke dokumentert eller sikret at kravet om hvite høyintensitets blinkende hinderlys er frafalt, slik utbygger forsøker å gi inntrykk av i søknaden. Krav til lyssetting er beslutningsrelevant informasjon, siden utfallet potensielt har stor negativ virkning på både natur, friluftsliv, landskapsvirkning, livskvalitet og folkehelse.

Kommunen har gjennom høringsuttalelser gitt uttrykk for at det ikke kan aksepteres turbiner med hvit blinkende høyintensitets hinderbelysning. Både NVE og utbygger har fremstilt fakta som om en har vært enig med kommunen om dette. Utbygger har gått ut fra at han kunne slippe slik belysning gjennom dispensasjon fra regelverket eller ved å senke turbinene.

Dersom dette viser seg å være feil, mener kommunen at NVE bør trekke tillatelsen til en turbinhøyde på 150 meter. Synlighetskartet viser ikke konsekvensene for høyintensitetsbelysning, og dette bes utarbeidet.

Plassering av turbiner

Turbinpunktene er sprengt og opparbeidet etter at Senvion-konkursen var kjent og søker visste at det måtte velges nye turbiner. Grunnarbeidet har foregått på egen risiko. Kommunen ba i brev 17. juni 2019 NVE om å vurdere stans, til nye turbiner var valgt. Det ble ikke fulgt opp. Når det nå ikke søkes om endret turbinplassering fordi terrenget allerede er opparbeidet, må turbinene tilpasses i stedet. Foreliggende søknad gir uakseptable støyforhold for 24 boliger iht. støyretningslinjen og for 27 boliger iht. skyggekast iht. NVE sin veileder for dette.

Det bes om at det legges ved en visualisering av omsøkte turbiner med omsøkt plassering, da det er mange nye høringsparter i saken.

Hver turbin har fått et nummer, som bør tas med på alle kart. Likeledes må en i tekst spesifisere hvilke turbiner som skaper hvilke ulemper overfor konkrete angitte boliger. Uten slik informasjon er det ikke mulig å vurdere og uttale seg spesifikt til, eller foreslå forbedringer eller avbøtende tiltak for de konsekvensene anlegget medfører.

Turbintype

Det søkes om å bruke en 4.2 MW og seks 4.3 MW turbiner. 4.3 MW er en modifisert 4.2 MW, og det finnes ikke produktblad på nettet da den ikke er standardvare. Dette må fremskaffes før høring og legges ved, slik at NVE har fabrikksgarantien for turbinene iht. støy, inklusiv data om utslipp av lavfrekvent støy.

Kartgrunnlag og oppløsning

Kartgrunnlaget er foreldet. Minst en bolig, som er seks år gammel, mangler. Dette har eier orientert NVE om. Det kan være flere boliger og hytter som ikke er med, og som dermed ikke er nevnt og vurdert iht. støy og skyggekast. Dette bes rettet opp, slik at virkningene av tiltaket blir vurdert ut fra dagens bebyggelse.

Støykartene i søknaden og i vedleggene til denne, har for lav oppløsning. Kartene bes lagt ved som egne vedlegg i høy oppløsning, jf. vedlagt kart over vindkraftstøy ved bygninger med støyfølsom bruk. Samtlige hus-/hyttenummer må vises individuelt på kartene, slik at den enkelte innbygger kan finne igjen sin bolig eller hytte.

Ift. etterprøving av synlighet og ift. støy/skyggekast, må vi vite om terrenghøyden for synlighetskartet er lik den i selve søknaden. Maks turbinhøyde for hver turbin bes angitt i meter over havet på synlighetskartet. Hver turbin har et nummer, som bør tas med på alle kart.

Konsesjonsvilkårene

Kommunen har i sin klage påpekt at konsesjonsvilkårene ikke sikrer at utbygger må overholde støyretningslinjen, grenseverdier i veileder for skyggekast eller kravene til avbøtende tiltak. Fjerning av anlegget ved driftsopphør er heller ikke tilfredsstillende sikret.

Vi ber om at konsesjonsvilkårene endres iht. innspill i vår klage, før ny høring gjennomføres. Det er uklart hvordan kommunen skal kunne følge opp eventuelle klager ift. støy og skyggekast, eller hvordan dette skal kunne forfølges rettslig av innbyggerne, etter at anlegget er satt i drift.

Avbøtende tiltak

Bruken av avbøtende tiltak må planlegges iht. støyretningslinjen. NVE har i referat fra møte med kommunen 15.08.19 skrevet at det ikke er mulig å etterkontrollere støy ved boliger/yttervegg, og at en ikke har erfaring med å følge opp avbøtende tiltak som pålegges utbyggere. Emisjonsmålinger vil ikke gi svar på hvordan støybelastningene blir i terreng med typisk norsk topografi.

Informasjonsplikten ift. høring og medvirkning

Slik høringsbrevet er utformet går NVE ut fra at mottakerne har god kunnskap om saken som helhet, og om forrige endring spesielt. Men høringen er stilet til mange som ikke tidligere har fått medvirke i søknadsprosessen. For disse vil all informasjon være helt ny. Både høringsbrev og søknad må derfor skrives og legges frem slik at målgruppen har mulighet for å sette seg inn i saken og virkningene den har for egen bolig og livskvalitet. Det bør legges ut samme høringsbrev på NVE sin hjemmeside, som det som blir sendt ut. Vedleggenes nummer og navn må oppgis tydelig øverst på hvert vedlegg.

Det brukes formuleringer i både høringsbrev og søknad som ikke får frem omfanget av endringene ift. tidligere godkjente tiltak. Det fremgår ikke at tiltaket vil ha inngripende virkning på mange menneskers helse, livssituasjon og boligverdi. NVE må sørge for at innbyggerne gis et tydelig bilde av hvilke virkninger omsøkt tiltak vil ha for støy, skyggekast, landskapsvirkning og blinkende høyintensitets hinderbelysning. Det bør også gå frem av eget kart i hvilke områder det ikke lenger vil være tillatt å etablere ny bebyggelse med støyfølsom bruk. Dette er spesielt viktig for gårdsbruk med boplikt.

Vi mener at både MTA-plan, forrige endring og konsesjonsvilkårene bør legges ved høringen. Det bør også linkes til både [støyretningslinjen](#) med [veileder](#) og NVEs veileder for skyggekast, på hjemmesida for høringen og i høringsbrevet, siden støy og skyggekast er tunge tema i denne endringssøknaden. NVE bes også om å informere om hva støyretningslinjen stiller av krav, hvilke unntak det nå legges opp til og hvorfor NVE mener at det kan forsvares.

Det fremgår ikke hvordan samfunnsfordelene ved tiltaket forsvares de betydelige ulempene lokalbefolkningen, bydelen, naturen og omkringliggende friluftsområder påføres. Dette har vi etterlyst i vår klage og vi ber NVE vurdere oppsettende virkning av tiltaket, inklusiv behandling av endringssøknaden, frem til klagen er behandlet.

Sviland bydelsutvalg har fått mange henvendelser fra innbyggere som ønsker mer informasjon om vindkraftutbyggingen og de endringene det nå søkes om. Kommunen planlegger derfor å arrangere et folkemøte sammen med bydelsutvalget, der vi ønsker at utbygger og NVE deltar. Vi kommer tilbake til aktuelle møtetidspunkt.

Gjennomføringen av høringen

NVE varsler ikke selv berørte grunneiere, andre rettighetshavere og berørte støy- og/eller skyggekastmottakere over anbefalte grenseverdier (basert på worst-case beregninger), om høring og uttalefrist. Det har vi i klagen påpekt at er et brudd på energiloven. Det er ikke en formell høring dersom innbyggerne orienteres om høringen av utbygger.

Videre behandling av saken

Kommunen forventer at NVE ivaretar hensynet til befolkningen i den videre behandlingen av saken. Vi forventer at forholdene nevnt ovenfor blir grundig og tydelig behandlet og lagt til grunn i den videre saksbehandlingen.

Rådmannen inviterer til et møte med direktøren for NVE om vindkraftutbyggingen i Sandnes kommune, der både klagen og videre utbyggingsplaner er tema. Vi ønsker også at KS og fylkesmannen deltar på møtet. Kommunen tar kontakt for å avtale møtedato.

Gjennomføring av møte med NVE, behov for å få gjennomført ekstern kontroll av støyberegningene i søknaden, samt planer om å arrangere et folkemøte for Sviland bydel i god tid før høringsfristen, gjør at kommunen ber om utsatt høringsfrist til 4. desember 2019 for alle høringsparter.

Med hilsen
Hege Skotheim
assisterende plansjef
Leif Aarthun Ims

Robijne Verstegen
fagleder

Dette dokumentet er elektronisk produsert og krever ikke signatur.

Vedlegg:
Støyutsatte bygninger Vardafjell

Kopi:
Det kongelige Olje- og energidepartement, Postboks 8148 Dep, 0033 OSLO